

чаты, плююцца юнакі. Лямантуюць і клянучь час бацькі. У клюбе п'яныя любошчы.

Падманулі *клюб* пустаслоўем, і пустэльна глядзіць ён пустымі вокнамі. А жывыя сэрцы гуртуюць свае *клюбы*. Без улады, па душэўных парываньнях.

Кок-сагыз

Сяржук Сокалаў-Воюш

Нават тлумачальны пяцітамовік беларускай мовы ў артыкуле пра *кок-сагыз* пасыла азначэння, што гэта „шматгадовая травяністая каўчуканосная расьліна сямейства складанакветных“ і дадатку, што слова цюрскае, не падае далей аніводнага прыкладу. Няма ў выданні і такіх характэрных для ягонага стылю вытворных: ані табе *кок-сагызнага*, ані *кок-сагызавага*. У несавецкіх, а таксама савецкіх слоўніках першай траціны XX стагодзьдзя аніякага *кок-сагыз*у няма.

Кок-сагыз — гэта цэлая эпоха ў разьвіцьці сельскае гаспадаркі ў Беларусі. Адкрытая ў 1932 годзе ў высакагорных далінах Цянь-Шаню, падобная да звычайнага дзьмухаўца расьліна на загад вялікага аграрніка Сталіна пачала расьці ў Беларусі. Больш за тое, пра поспехі гэтага росту Сельскагаспадарчая энцыклапэдыя 1951 году меркавала па дасягненьнях беларускіх калгасаў „Чырвоная зьмена“, „Ударнік“, „Перамога“, „Камсамолец“, імя Варашылава і імя Молатава.

З *кок-сагыз*у выраблялі каўчук. Каб палепшыць ураджайнасьць расьліны, тагачасныя прафэсіяналы прапаноўвалі дзьве дарогі:

1) ужываць стаханаўскія спосабы працы,

2) перайсьці на прапанаваны сельгаскамуністам акадэмікам Лысенкам квадратна-гнездавы пасеў у торфа-перагнойных гаршчэчках, пры якім расьліны, нібы тыя калгаснікі, мусілі разьвівацца не паасобку, а групамі.

Гэткім чынам спосаб іх, як адных, так і другіх, лягчэй было даглядаць...

Неўзабаве пасыла сьмерці Сталіна сышоў у нябыт і *кок-сагыз* — расьліна малакарысная і слабапрадуктыўная на беларускіх палетках. Але сьвятое месца пустым не бывае. На зьмену каралю палеткаў *кок-сагыз*у ўжо сыпалася каралева палёў кукуруза.

Комплекс

Сяргей Дубавец

Ёсьць словы, якія літаральна запаланілі беларускую мову ў апошнія два-тры дзясяткі гадоў. Ня тое што пустазельле, але й не жывыя. Вымаўляючы іх, нібы жуеш цяляфан. Адно скрыпіць. Можа, дзеля гэтага свайго трэску ды скрыпу і прыйшлі яны спачатку ў траскучыя начальніцкія прамовы, а пасыла і ў жывое маўленьне. Вось, да прыкладу, слова *комплекс*.

Яго можна ўставіць у любую фразу, бо, лацінскае з паходжаньня, яно перакладаецца як сувязь або сукупнасьць. А сукупнасьць — яна паўсюль. Толькі вось казаць пра сукупнасьць прадуктаў у краме або сукупнасьць дзеяньняў па прыборцы кватэры язык не паварочваецца. І тут прыходзіць на дапамогу *комплекс*. *Комплекс* належыць не да словаў са значэньнем, а да